

ÁGAI ÁGNES

Drága Zsül!

LEVELEK VERSBEN

BUDAPEST

Z-füzetek/35

**A sorozatot szerkeszti
SIMOR ANDRÁS**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© Ágai Ágnes

Letölthető:

KEDVES BARÁTOM ÉS MON ÉS CHER ÉS AMI!

Kelt, mint fent, mint lent az Úrnak 1988-ik
esztendejében, április havában (valóban havazott),
Kelet-Közép-Európában, az előreigazított
órák szerint tizenhét órákor.
Régen, ilyenkor kezdődött a szalonokban (salonokban)
a fájvokloktí a Váci utcai (már nem utczai)
Anna cukrászda (ma is Anna) ajtaján emígy:
five o'clock tea, és a florentinkalapos hölgyek
meg a Sugár és Barnától öltöző urak
itt tíztek fájvoklokkor gáláns és
közhelyes csevegések közepette.
A ti ára egyébként most olcsóbb lett nálunk,
különben mindennek az ára emelkedik,
csupán a Dunáé van levonulóban.
Emlékszel még a Dunára?
Nem a Strauss keringős idillre gondolok,
hiszen a Duna csak kottapapíron volt kék,
hanem arra a szürkésbarna gyíkra, amelyik
végigszalad rajtunk és a Duna menti államokon.
Emlékszel Kossuth apánk konföderációs álmaira?
Azért kérdem folyton, hogy emlékszel-e,
mert te már 56 (ötvenhat)-bán is érett férfiú voltál,
és ki tudja, Magyarország hogyan rögződött
az emlékezetedben. Qui sait? mon cher!
Te még fürödtél, fürödhettél a Dunában,
ott a partmenti úszóházban is,
szemben a Királyi (akkor az volt) Várral,
vagyis szemben napozhattál Öföméltósága lakosztályával.
Ne hidd, hogy gúnyolódom, mi jól bánunk
Öföméltósága emlékével, ennyi idő után már,
úgymond, árnyaltan látnak a történészek,
és tudják, hogy Öföm. Orgovány fejében
megmentette a budapesti zsidókat,
és amikor a *bolsevisták* már kar- és tanknyújtásnyira voltak,
küldötteket menesztett hozzájuk.
A sikertelenség miatt azonban emlékiratait
az Atlanti-óceán és nem a Fekete-tenger partjainál írta.
Ennyit a Dunáról, melyben már halak is elvéve fürödnek,
mert beszennyeztük mindenféle ipusztriális vegyi
méreggel.

C'est comme ça partout.

Nem beszélve a beleölt-dobált-esett-hullott
hullákról és szemetekről.

Mégis szép ez a folyó, és gyakran ülök
(nem a rakodópart alsó kövén, mert az bérelt helye
Attilának)

a pünkösdfürdői hajóállomásnál a horgászok mellé
egy-egy lecsiszolódott kődarabra,
hogymélegzok szépségén, és beszívjam
hasonlíthatatlan, sajátos aromáját.

Mondd, mi folyik Romainville-ben?

Lehet-e folyó és haza nélkül élni?

Hiszen már ékezetek sincsenek az írógépeden,
úgy kell kitenned őket tollal utólag, amikor levelet írsz.

Például nekem, akit nem is ismersz, és je ne comprends pas,
mégis miféle szálak, huzalok kötnek hozzám?

Sors- és földvonzás, gyökérazonosság

vagy a szóváltás mágiája, a szellem rezonanciája?

De ki fejtheti meg egy vonzalom talányát,
a személyek azonosságát és különbözőségét

Budapest-Romainville amplitúdóval ?

Milyen kevés tényanyag szükséges

egymás ismeretéhez a tu et moi útszakaszon.

Közben, drágám (mondhatom így, mon chéri?)

bealkonyodott.

Puha, párás, pesti alkonyattal.

Talán még emlékszel rá, a Nagykevény fölött lebukik a nap,
és szétárad a Pilis felől Békásmegyereg, ahol lakom.

(Nagykevény – turistaház, jártál valaha kirándulni?

hányás bakancsot viseltél?) Szóval, alkonyodik,

esteledik és estve lesz (estve jött a parancsolat).

Érzed az estve költői ódonosságát

attól az egy szem v-betűtől?

Az este itt is olyan, mint Romainville-ben,

csak a *le soir* hangulatosabb, dallamosabb,

mondhatnám sikamlósabb is. Az este szó kicsit egyhangú és
szomorú.

Látod, a nyelv testét megtanulhatod, de a lelkét

csak az anyanyelvnek tapintod.

Olyan könnyű felülni a vonatra,

olyan könnyű hátat fordítani a sorompónak.

A belső távolság sosem mérhető kilométerekben.

Egyáltalán, mérhető-e?

Hiszen, a te kinyújtott kezéd idáig ér,

s meglehet, ha itt lalnál a szomszéd utcában,

sosem érne ide, és ki sem nyújtanád.

Van a távkapcsolatnak

valami egész finom misztifikációja,

lebegése, salaknélkülisége, tisztasága.

Mi a tisztaság szerinted? És mi a tisztaság ellentéte?

A piszok vagy a tisztátlanság?

Mais rien, c'est une idée seulement.
 A borítékra ráírod: Budapest,
 és én lassan egy leszek számodra Budapesttel.
 Pedig én a te Pestedet alig ismertem,
 a te emlékeiddel nem, vagy csak alig tudok azonosulni.
 No persze, az emlék, az mindig magántulajdon, intim
 szféra.
 Az emlékek valószínűleg nehezítették az útipoggyászatot,
 és gyakran nem tudtál mit kezdeni velük.
 Idegenbe az ember ne vigyen emlékeket,
 mert nincs hova raknia.
 Dehát lehet-e emlékek nélkül élni?
 C'est impossible! Az emlékek a mi árnyékaink,
 rendőrspiclijeink, akik követnek minket.
 Te kiléptél innen, ma már ezt nem kéri senki számon tőled.
 De jure szabad vagy: aki szót ért a világgal, az európai
 világgal.
 Idegenkedik az Államoktól,
 majdnem úgy, mint az Uniótól.
 De nem politizál, hanem literaturizál,
 gyöngyhalász, van néhány irodalmi rögeszméje,
 bon mot-ja, anecdote-ja és csemegéje.
 Szereti a szépséget úgy á la nature,
 szereti a tegnapi moderneket,
 az extravagáns különködőket,
 a halakat és a sajtféléket.
 Így van, mon chéri? Igazíts ki, hiszen
 ügyetlen kézzel formállak nyers agyagból,
 dehát figura leszel, talán nem az igazi,
 nem te, hanem csak egy forme intéressante,
 de így jogot formálhatok hozzád és te hozzám.
 Ám minek a jog? Képzeletország nem jogállam.
 Képzeletország kis senkiföldje
 Budapest és Romainville között.
 Most már sötét van,
 vastag, sötét, magyar éjszaka.
 Ránkborul, mint suba a hortobágyi pásztorra
 valahol a népi emlékezetben.
 Ma már csak turistáknak pattogatjuk az ostort,
 vesszük fel a szűrt, és kurjongatunk betyármódra.
 Magunk között öltönyben és szabadidőruhában járunk,
lokálunknak nincs saját *kulőrje*,
 mi most éppen hasonulni akarunk Európához,
 akklimatizálódunk, felzárkózunk,
 s ha baj van, félárbocra eresztjük
 a piros-fehér-zöld zászlót,
 elénekeljük a Himnuszt, és úgy érezzük,
 hogy most összetartunk.
 Mikor énekelted utoljára a Himnuszt?
 Az Isten, áldd meg a magyart kezdetűt?
 És ha hallod, mit érzel?

A magyar himnusz torokszorító és szívdobogató.
A szöveg és a dallam annyira egygyévált,
hogymár nem is lehet szavalni, csak énekelni.
És le lehet fordítani: „*Balsors akit régen tép*”?
A Himnusz hatása a magyarságtudat tesztje.
Persze, ez emocionális, így megtévesztő.
A *Marseillaise* is szívfájdítóan szép,
amellett dinamikusabb.
Nálunk csak Petőfi tudott mozgósítani
teatralitás nélkül,
mindenki másban megkeseredett a *fel* szó.
Nálunk az igék lekonyultak,
a lánglelkek elüszkösödtek,
a vízlelkek zavarossá váltak,
az okos lelkek kivárássra játszottak.
Te nem tudtad kivárni. Ezt megértem.
De azóta sincs visszazippantó ereje a földnek?
Itt nem kell sem élned, sem meghalnod,
a nagyvilágon e kívül van számodra hely,
de a gyökerek mélyebbek, mint ahogy bevallód magadnak.
Éjszaka van, Jules,
kiszámíthatatlan, tavaszi éjszaka,
lelassul a szív,
felgyorsulnak a gondolatok.
Közel vagy, mert rád gondolok.
Leteszem a tollat, eloltom a lámpát,
Bonne nuit, mon chéri
nyugodalmas, jó éjszakát.

Ágnes

TE, ZSÜL,

ez egy irodalmi levelezés, itt nem lehet
köznapi dolgokról írogatni, hogy teszem azt,
mikor ettél utoljára töltött káposztát.
Tényleg, mikor ettél?
Szalonnával? Füstölt hússal? Dagadóval?
Vagy inkább endívia salátát fogyasztasz?
És hogy szoktál aludni? Altatóval?
Mit csinál Roxane, a kutyád?
Látod, még Roxanet is az irodalomból nevezted el.
Téged teljesen átítatott az irodalom,
a művészet, a kultúra.
Ha azt hiszed, hogy ezt gúnyosan mondom, nem tévedsz.
Ha nem lennél tetőtől talpig hőmmé de littérature,
akkor nem leveleznél egy ismeretlen irodalmi hölgygel.
Quelle idéel De ha már így hozta a sors,

apropó, sors, hiszel a sorsban? A Sorsban?
 Hogy a sors hoz? És a sors visz?
 A sors beteljesedik? A sors keze, stb.?
 Fatalista vagy? Ne kérdezz vissza, mert nem tudom.
 Lehet, hogy a sors mi magunk vagyunk,
 lehet, hogy a sorsot ránk mérik,
 lehet, hogy a sors mér ránk valamit,
 lehet, hogy a sors ránk van tetoválva,
 lehet, hogy a sorsot mi kaligrafáljuk magunkra,
 lehet, hogy a sors hozott össze veled,
 lehet, hogy mi hoztuk össze a sorsunkat.
 Bármint is van, Jules, hiszek a cselekvésben,
 a sors irányíthatóságában,
 vagyis a magunk erejében.
 Erős vagy? Én nagyon.
 De csak azért, hogy legyőzzem a gyengeségemet.
 És legyőzöm. Mert tudok akarni. Csak sokszor azt nem
 tudom,
 hogy mit kellene akarnom.
 Jules, szoktál te beszélgetni?
 Vagy éppen azért írsz levelet, mert nem szoktál?
 Dehát, ki beszélget a családtagjaival?
 Legfeljebb szót vált velük.
 Ó, mes enfants, c'est terrible!
 Hová tetted a kulcsot, drágám?
 Mi a fenét vegyek fel ebben a pocsek időben?
 És a barátok? Kedves, pocakos, francia öregurak?
 Iszogattok és csevegdeltek,
 kellemes semmitmondások,
 „emlékszem rá” – kezdetű sokszor elhangzott történetek
 tikkadt délutánokon az árnyas fa alatt,
 amikor mindenki tudja rég, mire is emlékszik a másik,
 de újólá fedezi föl, hogy mi mindenre emlékszik ő maga.
 A francia öregurak nem emlékeznek
 a Hernád utcára, a Margitszigetre,
 és nem zötyögtek Zugligetbe az 59-es villamoson,
 nem jártak a Don kanyarban,
 nem voltak karpaszományos hadnagyok.
 Ők a háborúban boche-okról beszéltek,
 és a partraszállás esélyeit vitatták.
 Bizony, Jules, a barátokat
 ifjúkorban kell megszerezni,
 csak a közös élmények kovásza
 keleszti a hosszan tartó barátságokat.
 A múlt átnyúlik a jelenbe,
 rátekeredik, összegubancolja.
 A múlt a jelen földlabdája, beléagyazódtál,
 benne s általa lélegzet
 A múlt az egyetlen értéktárgyad,
 belédégett, hozzádnőtt, rádrakódott.
 Csak a jelent felejtet el, a múltat soha.

A múlt felkavarodik kávédban és felülre kerül.
A múlt az egyetlen ország, ahol
biztosan járkálsz, kiismered magad,
ahol otthon vagy. Ahogy szűkül a jelen,
úgy tágul a múlt. Minden, ami szép volt,
akkor történt, minden, ami látható, tapintható,
felfogható és értelmezhető, ott játszódt.
Csak az a barátod és a szerelmed, akit Onnan hoztál,
Minden más: kárpótlás, vigasz,
kegyelet, önbecsapás, menekülés.
A többi csak amusement agréable.
Így hát, lehetünk-e barátok, mon ami?
Dehát miért kell mindent definiálni?

Salut:
Agnès

KEDVES GYULA!

Ma van a fiam születésnapja.
Ma tizenkilenc éves, olyan ifjú, amilyenek mi szeretnénk
lenni.
De mit csinálnánk ma tizenkilenc évesen?
Lobognánk és robognánk vagy csak dohognánk?
Megbecsüli-e egy fiatal a fiatalságát? Nem.
Számára természetes, hogy harminckét foga és sűrű haja
van,
hogyan szalon-, háló- és állóképes,
hogyan agya és izmai jól működnek,
hogyan elvileg minden elérhető,
hogyan a föld kerek és a világ megosztott.
De természetellenes, hogy az emberek
hazudnak, gyávák, képmutatók és hitszegők,
egyesek zabáznak, mások éhenhalnak,
egyiket rúgják, a másik ütleget.
A képernyőn szép testű nők és csontváz-horrorok,
a Saturnus alig van távolabb,
mint a riói karnevál.
Gyuszi, én tizenkilenc évesen ...
várjál, milyen is voltam?
Szerelmes, no persze szerelmes,
illetve éppen szakítottam az első szerelmemmel.
A szakításra verseket írtam
lágyan, líraian, de mégis drámai pózzal
megjátszva a zöldszemű démont
(soványan és szemüvegesen).
Egyébként akkor érettségiztem, mert
késtem egy évet, és tizenkilenc évesen maturáltam

a Baár-Madas gimnáziumban.
 Emlékszel rá? Ott a Lorántffy Zsuzsanna úton,
 a híres Baár-Madas, melyet valaha
 Áprily költői lelke igazgatott.
 Persze, amikor én jártam oda,
 már nem létezett sem Baár sem Madas,
 az épület egyszerű református, majd állami gimnázium lett
 No azért nem olyan egyszerű.
 Falaiba beleivódtak a zsoldárok,
 a tiszteletes úr még tiszteletet parancsolt,
 s az osztályban budai leánykák
 vitatták a marxi ideológiát.
 Mi még nem tudtuk, de akkor voltak
 azok a bizonyos ötvenes évek,
 keveredtek a dolgok, az internátusbán diakonisszák,
 a faliújságon csasztuskás rigmusok.
 1951-ben a ballagás, akár az abortusz, éppen tiltva volt.
 Filiszter leszek magam is? Hogy képzeled?
 így hát nem gaudeáltunk igitur, illetve
 csendben, lopva mégiscsak bejártuk a termeket.
 Egymás vállára tettük a kezünket,
 tövises rózsákat szorongatva, halk szipákolással,
 a tiltott ballagás balsejtelmű romantikájával.
 Mentünk előre lépcsőről lépcsőre,
 elhullott (és nyomban felszedett) virágszirmok között,
 előre, ki az iskolából, be az abszolút kisbetűs életbe,
 mi, az utolsó nyolcadikosok.
 Hová vittük a piros-fehér pettyes
 kendőbe bugyolált hamuba sült pogácsát?
 Volt, aki kitelepítettként a Hortobágyra,
 volt, aki a szekrény mélyébe.
 Volt, aki előrelépett,
 volt, aki félre,
 volt, aki szélre,
 volt, aki középre.
 Volt, aki belépett,
 volt, aki lelépett,
 volt, aki meglépett,
 volt, aki rálépett,
 volt, aki átlépett,
 volt, aki nem lépett.
 De ki tudta ezt a csaknem egyforma
 matrózzruhás lányok közül?
 A tablón hamvas, fiatal arcok,
 bájos, réveteg, gépi mosolygás.
 A jövő azért szép, mert bizonytalan.
 Gyula, tudod, én ott is idegen voltam,
 sem klasszált, sem deklasszált elemként,
 csak egy életben-felejtett
 zsidó értelmiségi sarjként
 hogyan is kerültem a patinás boltívek alá?

Ez a beáramlás, a feltöltődés kora volt.
 A Baár-Madas kapui kinyíltak,
 beengedték az újonnan érkezőket,
 akik nem keresztyének, nem ünnepelnek a csendes napokon,
 nem budai úrileánykák, nem szolid kisiparos sarjak,
 de netán zsidók vagy népi származékok.
 Volt egy ilyen kislány is, egy ideig ott ült
 a Dóry baronessz mellett fonott varkocsával (a daueroltak
 között),
 tiszántúli táj szólásával
 alig mert megszólalni az idegen közegben.
 Én nem ríttam ki, de nem is tartoztam közéjük.
 Valójában mindig független és magányos voltam,
 beilleszkedésem nem volt egyéb,
 mint opportunizmus és tolerancia.
 Milyen szívesen írnám, hogy hittem egykor
 Istenben, Pártban, Cionban, magamban,
 nem, ez mind utólagos szépítés volna.
 Nem volt közösség, amely benyeljen,
 nem volt falka, mely oltalmazzon,
 nem volt szekta, mely tagjaként jegyezzen.
 Pedig én a HÍVŐK korában éltem,
 előttem masírozott
 a balra, balra, balra nemzedék,
 és gyermekként megtanultam,
 a jobbra=életveszély.
 Az iskola védett, szerettem puritán tisztaságát,
 a tanárok szerény méltóságát,
 a kulturált emberség igékben őrzött hagyományait.
 Kint egy nagy cél érdekében
 tört előre ifjú seregünk,
 zengett a dalárdafesztivál,
 bent fenntartásokkal teli, óvatos csendesség.
 Te hol álltál 1951. június 7-én?
 Nem tudlak elhelyezni múltamban,
 az ismerős vagy ismerősnek vélt arcok között.
 Nem látom inged lobogását,
 kezed integetését a tömegben,
 és nem hallom, amint kiáltasz:
 halló, itt vagyok, és majd találkozunk
 egy levélpapíron harminchét év után.
 És találkoztunk?

Ágnes

DRÁGA ZSÜL!

Mi újság Frankhonban? Az urnák elé járultál,

és megszavaztad a köztársasági elnököt?
Érdekel téged, hogy ki lesz a köztársasági elnök
az Elysée palotában?
Emlékszel az itteni Elysée palotára, illetve
kávéházra a Duna-parton, pontosabban: a Kossuth téren?
Engem gyakran vittek kávéházakba, éttermekbe,
cukrászdákba, mozikba, mert nem volt hol otthagyniuk,
így jól ismertem az akkori (negyvenes évek) Pest
szórakoztató és vendéglátó intézményeit.
Ma nincsenek kávéházaink,
nagy íróinknak nincsenek törzshelyeik és asztaltársaságaik,
csak Pécssett a Nádor Szálló terme őrzi
a márványasztalos kávéház jelleget.
Tudod, ma nem kifizetődő ücsörögni és bohémkedni,
és kit érdekel a másik verse, pletykája,
vicce, szentbeszéde?
No azért verselnek, pletykálnak,
viccelnek és szentbeszélnek,
sőt társaságok és egyesületek születnek,
melyek nyilaikat óvatosan, de jól irányozva
a Hatalom felé lődözik.
A Hatalom pedig jobban szereti a szemmel tartható
szemből nyilazókat, mint az alulról
és titokban robbantatókat, így kész az alku.
Mindenki jól jár, hihetnénk,
ha még valamiben hinni tudnánk.
De mi most pillanatnyilag nem hiszünk semmiben,
csak ami kézzelfogható és nyereséges.
Mi most éppen tanuljuk a
Marxszal és Leninnel hitelesíthető szocreálkapitalizmust.
Újraforgatjuk szánkban a piac, tőzsde, krach, deviza és hitel
szavainkat.
Stefi grófot emlegetjük, meg a mellénykigombolós
Deákot, a haza bölcsét, és a nemisvoltolyan átkos
dualizmust.
A kétféjű sast azóta megskalpolták,
szelíden gunnyaszt az Állatkertben.
Habsburg Ottó egy idős, okos osztrák turista Budapesten.
Szóval, Zsül, ha hazajönnél,
egészen jól be tudnál illeszkedni,
és megbecsült honpolgár lennél.
Sok helyütt ráismernél a régi Pestre,
hallanád a régi kuplékat, sanzonokat,
látnád a régi bohózatokat,
sétálnál a régivé varázsolt utcákon,
valósággal megifjódna.
Hiszen mi mindent megőriztünk neked,
konflist, verklit, sramlizenét,
urambátyámot és bukjel szoknyát.
Monarchiában élünk Moszkvával és Béccsel,
jobb partunkon a Hofburg,

bal partunkon a Kreml,
tulajdonképpen nyugodtan visszajöhetnél.
Elébed mennék a repülőtérré vagy a pályaudvarra,
és azt mondanám: Monsieur, pás d'énervement,
Ön itt felejtette az ifjúságát,
tessék, vegye át – és el is tűnnék nyomban,
mert én ugyebár nem tartozom a Monsieur ifjúságához.
Valójában úgy illenék, hogy a régi
barátok, társak, szerelmek várják,
felvonuljanak és köszöntsék meleg szavakkal, szép virággal.
Talán azért nem jössz, mert félsz a holtakkal találkozni?
Túl népes lenne már a tábor, és a holtak
finnyásak, indiszkrétek, sokat tudnak és sokat akarnak,
fecsegnek, hazudnak, számonkérnek,
jobb, ha az ember nem vegyül közéjük.
Igen, Zsül, az ifjúság már Odaát van,
a társak jórésze átdisszidált,
és a túlparttal nincs diplomácia.
A régi helyszín is csak látszat,
nincs hát hová visszatérni,
csak turistaként jöhetsz:
Monsieur Jules Horváth(Orvá) Romainville-ből,
aki megtekinti hazánkat, és elismerő szavakkal nyugtázza,
milyen szép város a Duna partján
a megolvadt vasfüggöny mögött. Otthon pedig lelkesen
meséli:
Les Hongrois! Peuple vaillant, peuple ingénieur!
Nem, Zsül, kétszer nem léphetsz ugyanabba a hazába,
te is tudod. Marad a papír a finnugor szavakkal,
és egy nőalak, aki hasonlít valakire, de aki más is.

Agnès

JULES, MON AMOUR!

Nyár, verőfény. Buja zöld a fű, buja kék az ég,
buja sárga a nap. A vegetáció, amit még nem pusztítottunk
ki,
él, harsog, tombol, ünnepel.
Szereted a nyarat, Jules?
A fékevesztett nyarat? A kitárulkozó nyarat?
A bőség esztelenségével tobzódó nyarat?
Amikor felforrósodik a lélegzet, tüzel a test,
és az egész évszak egy véget nem érő, ájult szeretkezés?
Mondd, Jules, ugye ezt megkérdezhetem,
milyen voltál férfiasságod teljében?
Mohó, akarnok, leigázó,
vagy félénk, nehézkes,

csupa komplexum, csupa gátlás?
 Filosz voltál vagy világfi?
 Mi volt számodra a szerelem,
 gyakorlótér vagy misztériumjáték?
 Kínlódás vagy megdicsőülés?
 És hogy udvaroltál?
 Gálánsán? Extrémül? Irodalmiasan?
 Holdfényes sétákon Verhaerent idéztél?
 Netán pajzán históriákat meséltél,
 hogy a szavak füledt liánja fonja körül
 a szeretett, a kedvelt, a megkívánt, az imádott leányt?
 És te elfojthasd bágyadt tiltakozását,
 lerohanhasd erotissimo az irodalom
 felvonultatott és előretolt hadseregével?
 Ó, te butuska, mondtad, lám így csinálják ezt
 a literatúra megszentelt ligeteiben
 és összerondított trágyadombjain.
 Aztán félenkségedet legyőzve
 vad voltál, és durván kimondtad,
 amit leginkább szégyeltél és kívántál,
 és merészségedtől öngerjesztőn megrészegevedve
 érezted az átváltozás csodáját,
 a poézis lerángatott cafrangjait,
 két szétfeszített térd között
 az egyszerű gyönyört?
 És utána? Amikor a felhevült test
 visszatér saját hőmérsékletére,
 a szívverés lelassul, és a csupasz test
 csak kényelmetlen emlékeztető?
 Milyen hangon szólaltál meg először?
 Puhán, suttogva, érdesen, dadogva,
 természetességet színlelő újból-józanon?
 Mi a természetes, amikor a természetfeletti rétegből
 ismét a földre landolunk?
 Mi jelzi a törtétekkel vállalt azonosság
 vagy távolodás finom szimmetriáját?
 A szárnysegettség bocsánatos esendőségét,
 a hirtelen feltörő köznapiságot,
 megannyi külvilági ingert,
 mely arra késztet, hogy válts és váltakozz,
 hogy a másíknak akaratlanul is tudtára add:
 c'est autre chose, n'est pás?
 Dehát, és ezzel nyugtatod magad,
 ami befejeződött, holnap újult erővel támad,
 hiszen az emlékezés az ösztön sínjét olajozza,
 és a már ismert öröm nem lesz
 kevésbé vágyott az ismeretlennél.
 De miért van, hogy új nők
 mindig új csodákat tárnak,
 hogy ahány száj, annyi ízű csók,
 és ahány öl, annyi mélységű pokol?

Miért kell újra meg újra az átélt,
 de eljátszott játék betartott rituáléja,
 a szertartások kimódolt ceremóniája?
 Talán így újulnak meg sejtjeinkkel együtt vágyaink,
 így vicсорít ránk ugyanaz a szörny száz alakban,
 így bizonyosodunk meg a másokban magunkról,
 a mindig másokban mindig más magunkról?
 Jules, a szerelem ugrásra kész bennünk.
 Félelmetes, gyönyörű ragadozónk,
 bármikor támadhat kiszámíthatatlanul.
 Nem szelíd házőrző, melyet helyére parancsolhatunk,
 és megkérdezhetünk: mit ugrálsz, vén csahos?
 Nem, a szerelem orvul jön, leteper, belénkmar,
 és mi boldogan vérzünk el gyilkos karmai között.
 Vagy azért mégsem ilyen félelmetes a helyzet?
 Hiszen a vér is csendesül,
 és ma már tollad szalad a papír fehérjén,
 és azért incselkedsz huncut szavakkal,
 mert csak ártatlan játék
 a hiányt betöltő, szárnyas képzelet.
 Lám, a te szavaid is milyen párás forróságot lehelnek!
 Vajon, melyik trópusi égöv
 dús (vagy lepréselt) virágai?
 Mennyi izzó fuvallat vibrál át
 a légiposta papír zizzenésein!
 Mennyi szunnyadó emléket támaszt föl egy ismeretlen
 ártatlan s élveteg játékát kínálva az emlékezésnek.
 Mert emlékezni jó, és sosem hasztalan,
 a szerelem rafinált szörnyeteg,
 száz alakban képes megújulni,
 beóvakodik a betűk rejtett és kecses hajlataiba,
 a szófűzések finom bűjtatásaiba,
 a tegezések és magázások váltásaiba,
 a megszólítások puhaságába és kemény csattanásaiba,
 az írásjelek halmozott követelőzésébe,
 és eufórikus felkiáltásaiba,
 a betűk megszaladt lendületébe
 és félénk visszahajlásába.
 Igen, a levél, mely látszatra nem több,
 mint információ, lényegét kitérve már erotika.
 Te ismeretlen, magamévá teszek, mert tehetlek,
 nincs okod, jogod és lehetőséged tiltakozni.
 Olyanná teszek, amilyené akarlak,
 magamnak formállak magamévá,
 zsarnokod lehetek, nem menekülhetsz,
 hiszen nem vagy azonos önmagaddal.
 Velem vagy azonos.
 No persze, megtehetnéd, hogy mindezt észre sem veszed
 vagy kijózanítasz már azzal is,
 hogy független, élő alakká változol.
 Tényeket, adatokat közölsz magadról,

meg kell tudnom, mit reggelizel,
hány centi magas vagy, hol töltöd a nyarat,
ki a kedvenc íród és mikor volt influenzád.
Vagyis megtestesülsz, formát öltesz,
te leszel a szuverén idegen,
akiről bizalmas dolgokat tudok,
de akivel nem rendelkezem.
Jules, most már értem, miért nem akartál
tudni többet rólam, mint amit verseim tudatnak,
már megértem, miért nem kezdted bemutatkozással,
és miért nem érdekeltek a körülményeim.
Igen, a távolság, és a je ne sais rien
megadja a formálhatóság játékát
a tények nehezítéke, sőt ellenhatása nélkül.
Minél kevesebb statisztika,
annál szárnyalóbb a fantázia.
Ne haragudj, Jules, ha olykor mégis vallók magamról,
ez elkerülhetetlen. Bár a leírt szó már kissé hamisít:
lehet, hogy őszintének látszom,
és mégis becsaplak,
lehet, hogy ámítalak, de igazat beszélek.
Dehát itt ugyebár korántsem konvencionális,
hanem vállaltan irodalmi levelezés folyik,
és az irodalom nem disztingvált úriember,
aki kényes a garantált szavahihetőségre.
Így hát, mon chéri amour,

Adieu!

Á.

ZSÜL, KEDVESEM!

Szoktál te politizálni?
Vagy már leszoktál róla? De minden bizonnyal hallottál
a minden oroszok pártfőtitkáráról, Gorbacsovról,
a peresztrojkról és a glasznosztyról.
Nem tudom, Romainville-ben mint értékelik,
de gondolom, úgy, ahogy a Nyugat általában.
Vagy talán Romainville non coronat?
Milyen lapokat olvasol? A Le Figarót? A L'Humanitét?
Vagy valami helyi újságot? Lehet, hogy legyintesz a
politikára,
te már megjártad, és különben is Hruscsovnál abbahagyta.
Ez ötvenhatban volt. Azóta nem tartod számon a
főtitkárokat.
Neked a Szovjetunió egyenlő Sztálinnal?
A fiatalságod az ő nagy tanítómesterségének időszakára
esett.

Hogy Sztálint is lehet, sőt kell deheroizálni?
 Ez ott Romainville-ben talán nem is olyan érdekes.
 A sztálinizmus, a rákosizmus csak itt olyan
 kimeríthetetlenül izgalmas és pikáns téma.
 Itt nem tudunk betelni vele, és úgy vallunk,
 mint egy nagy, állami gyóntatószék előtt:
 mea, illetve nostra maxima culpa.
 És mi volt a maxima? Ki tudja?
 Zsül, mi belegubancolódtunk a történelemben,
 mi személy szerint valamennyien
 történelmi személyiségek vagyunk,
 akár tapsoltunk annak idején,
 akár meghúzódtunk,
 akár Pártüdüelőben nyaraltunk,
 akár az ÁVH fogdájában,
 akár igazoltak bennünket,
 akár Nyugatra szöktünk,
 akár kuláklístára kerültünk,
 akár élmunkások lettünk,
 akár brosúrákat írtunk,
 akár szamizdatokat,
 mi az újkori magyar történelem lapjain szereplünk.
 Mi vagyunk a magyar nép,
 a hős és a gyáva,
 a felkelő és a levert,
 az osztályharcos és az átértékelt,
 jelenlegi nevünkön:
 a reformcélokért küzdő.
 Gondolom, te már nem küzdesz semmiért,
 és ezért sajnállak, Zsül,
 mert, mint tudod – és ezt a művet sosem felejtet el –,
 „az élet célja, a küzdés maga.”
 Nekünk van miért, és mi ellen küzdenünk.
 Ez általában a kis népek privilégiuma.
 Nekünk lótfenn kell tartani magunkat,
 és ez örökös küzdelmet igényel.
 Naponta szembe kell néznünk önmagunkkal
 keserű kurjongatásokkal, úgy magyar módra.
 Változtatnunk kell a rólunk kialakult képen,
 mellyel sosem vagyunk megelégedve.
 Mert, milyen a magyar?
 Felelj rá, Zsül, ha tudsz? Hiszen csaknem
 annyi évig éltél itt, mint élsz Frankhonban.
 Te innen indultál nyugati portyákra,
 akár hun őseid, és magyarnak születni,
 ha nem is áldás, de kötelezettség.
 Vállalni kell a Kárpát-medencét.
 Te mit vállalsz? A dolgozószobádat Romainville-ben?
 Az európai kultúra kinyomtatott dokumentumait?
 Egy-egy levelet valakinek az Óhazába?
 Qa revient au mérne!

És mit mesélsz a fiaidnak és az unokádnak?
 Hogy hol volt, hol nem volt,
 a Szajmán innen és az Óperenciás tengeren is túl,
 ahol a kőbányai sertéshizlaldában nevelt malac túr,
 ahol a pere és a grand pére
 srác korában rúgta a labdát,
 volt egy icike-picike kis ország,
 úgy hívták, hogy Magyarország?
 No de mindez csak időben van messze,
 térben mindössze néhány ezer kilométer,
 bárki meggyőződhet róla,
 hogy ez a hüvelyknyi ország,
 mint virul és mint renitenskedik.
 Csak te félsz, Zsül, a szembesüléstől,
 a Lánchíd orozslánjaitól,
 a terézvárosi bérházaktól,
 a Lukács fürdő hámló kérgű platánjaitól.
 Félsz a régítől, és félsz az újtól,
 szíven ütne, amit ismersz,
 furcsállanád, amit nem ismersz.
 Megcsodálnád a Belváros Bécsről koppintott
 kis makettjét, és zavarna, hogy semmi sem antik, legfeljebb
 régi
 Ellátogatnál hozzánk, Békásmegyerre,
 néznéd az egymás mögé állított házak sorát,
 a lakók sivár telepét, melyet foghíjas padok,
 összefirkált falak és szétszórt hulladékok öveznek.
 Honvágyad lenne Romainville után.
 így hát nem jössz, nem hánytorgatod föl a múltat,
 majd jönnek a fiaid és az unokáid
 elfogulatlanul és lezseren.
 Köhögni fognak a csípős halászlétől,
 megtanulják, hogy: köszönöm szépén,
 et de Hongrois, c'est assez,
 ennyi elég Magyarországból.
 Pedig a változást, azt csak te éleznéd, Zsül,
 a te politikai ízületeid jeleznék, hogy
 quelle difference! Te élveznéd a pesti viccek zamatát,
 a pesti stílus csillogó jegyeit,
 két koccintás között
 a vissza(fel)melegedést.
 Nem portóit innál, hanem egri bikavért,
 és néhány órára az emlékek hátán visszaringanál.
 íme, hát meglelnéd hazádat,
 úgy éreznéd: el se mentél soha,
 nincs gall közöny, nincs vándorbot,
 nincs más színű égbolt,
 tu n'est pás un émigré, mais citoyen et patriot.
 Igen, egy pár órás szédület
 a múlt polipkarjai közt
 a jelen, habtestű ölelésével.

Ha van merszed, Zsül, gyere,
c'est risqué, de tőled nem volt idegen a kaland,
az egy ölelésért egy egész életet.
Mert utána még kínzóbb lenne a köztes állapot,
az itt (is) idegen, ott (is) étranger,
a lefojtott és feltörő nemzeti skizofrénia.
Utána, Zsül, még inkább visszabújnál
csonthéjas csigaházadba,
könyvek, lemezek, fotók és levelek közé,
a preparált valóság, a tartósított múlt
élettelen, kiszikkadt rekvizitumaihoz.
Utána már nem írál levelet,
csak egy-egy üdvözlő lapot:
„Meilleurs voeux et souhaits sincères pour Noël.”
Nem, drágám, mindennek vége volna,
a megismerés nekünk nem adhat föloldozást,
a valóság rácáfol álmainkra,
a szellem kisüléseit áramtalanítja
a megtapasztalt hétköznapiság.
Vagy nem? Cáfolj meg!

Aggie

GYULUSKA!

Ma láttam egy hajókoffert.
Olyat, amelyet régen az óceánjárókra tettek,
vagy amilyenben kincset rejtegettek a félszemű kalózok.
Szerettem volna kinyitni és belenézni,
hátha megtalálom benne a múltam.
Anyám vett egyet hajdanán, 1938 vagy 39-ben
a szegedi ócskapiacon. Rozsdás, rézveretű csatjait barnára
festette,
és beledobálta mindazt, amiről azt hitte,
a tengeren túl szüksége lesz rá.
A boltíves láda mozdíthatatlanul nehéz lett.
Álltam előtte néhány évesen, és alaképztem
a háborgó tengert, amit sosem láttam meg,
sem én sem a hajókoffer.
Szegedről csak Budapestig jutott, és sokáig
ott állt az előszobában naftalinba ágyazott
téli ruhákkal tömve.
A tenger mégis ott háborgott a két város között.
Gyulus, ez a hajókoffer elvitt az apámtól,
Szegedtől, a gyerekkortól és az állandóságtól.
Tulajdonképpen akkor egyiket sem sajnáltam,
csak egybe haltam volna bele,
ha anyámtól elszakítanak.

Egyszer beültem a kofferbe, magamra húztam fedelét,
és megrémültem, hogy nem tudom kinyitni.
Majd azt játszottam, hogy lenyelt egy cápa,
és korgó gyomrában vagyok. Kértem, hadd hozzam be a
babámat,
de a cápa nem engedte. Később bosszúból teleraktam
kövekkel.

A hajókoffer velünk jött egyik lakásból a másikba,
ült vonaton, teherautón, csak hajón nem.
Megmaradt az útrakelés mementójának,
egy zátonyra futott vállalkozás monstrumának,
nagy, barna, rozzant, kiérdemesült szörnyetegnek.
Lehet, hogy jól járt: ha hajóra rakják,
talán akna tépi szét, így túlélte a világháborút.
Gyulus, te sok országot bejártál,
én csak költözködtem sok csomag közt élő batyuként
penziókba, albérleti szobákba,
új utcákba, új házakba, új iskolákba, új emberek közé.
Nekem mindig be kellett mutatkoznom az új helyeken,
és megígérnem, hogy csendben maradok.
Egyszer, amikor nem volt senki otthon,
kiborítottam a konyhában az evőeszközöket,
zörgettem őket, és élveztem a csörömpölést.
Még a fedőket is közénk dobtam.
Ha most zajongó fiatalokat látok,
arra gondolok, lám a hangerő, mint a bosszú eszköze.
Vagy csak természetes megnyilvánulás?
Az embernek létszükséglete, hogy üvölgözzön.
Nekem jól kellett viselkednem,
hogy anyámat megtűrjék egy gyerekkel.
Vele mentem hivatalokba, kávéházba, moziba,
cukrászdába, sőt találkára is.
Mert, hova tegyen?

A márványasztal mellett rajzolgafctam,
és vártam, hogy vége legyen a sok beszédnek.
Anyám szép, elegáns, elvált asszony
kevés pénzzel és egy gyerekkel,
meg egy hajókofferrel útra készen.
Feltehetően zavartam, ha csendesen
rajzolgattam, akkor is. Rontottam az esélyeit,
akadály és hivatkozási alap voltam,
önként vállalt kerékkötő,
akire tekintettel kellett lenni,
és aki egy otthagyt férfit,
és egy otthagyt életformát idézett.
Gyula, ma már megértem ideges kitöréseit,
lázasát a kölöncök ellen,
az önérvényesítés erőfeszítéseit.
Akkor csak féltam és csodáltam,
féltam rosszkedvének villámaitól,
és vágyódtam az egyöntetű, biztos melegre.

Adjuk el a hajókoffert, kértem,
ugyan, kinek kell, legyintett,
és a hatalmas testű, púpos szörny maradt.
Ma, ahogy fényesre glancolt utódját megláttam
egy régiségboltban, elfogott a régi gyűlölet.
Lám, így búvik tárgyakba a sorsunk,
és emlékeink hullámverése így sodor vissza
egy évekkal megrakott hajókoffert.
Navigare necesse est?

Ágnes

DRÁGA JULES,

igazán nem akarlak politikával
terhelni,
hiszen te – úgy véled – apolitikus vagy,
poli- vagy monihisztor. Am legyen.
Romainville-ben az ember átfutja az újságok címsorait,
összeveti a tévémondó szövegével, és azt mondja:
eh bien 5a, c'est nouveau dans le Monde,
aztán megöntözi a kerti virágokat,
és elindul sétálni a kutyájával.
Nálunk a politika átsző bennünket,
ránk burjánzik, belekeveredik a kávénkba,
szembetalálkozunk vele,
és jó napot kívánunk egymásnak.
Mondd, voltál te tüntetésen Párizsban?
Például 68-ban? De a Bem téren bizonyára
ott voltál 56-ban.
Ott álltái a járda szélén, és rezignáltnan figyelted
a lármázó fiatalokat? Te nem lármáztál,
sosem szeretted a nagyhangúakat.
A világ sorsa nem az aszfalton dől el,
még a forradalmaké sem,
de azért a te sorsodat is meghatározta.
Én is ott voltam. Magányos megfigyelőként.
Nem vittem táblát, nem kiabáltam,
néztem a tömeg polipkarját,
az indulatok dagadását,
az öntörvényű massa mozdulásait.
„Aki magyar, velünk tart!”
Nem tartottam velük. Lehet, hogy nem voltam magyar.
Lehet, hogy nagyonis az voltam.
A fegyverek, emlékszel, csak este ropogtak,
a tévé nem közvetíthette,
a rádió zenélt vagy hallgatott.
Csak a „telefonhírmondó” működött.

A Bem téri tömeg azóta eloszlott,
 egy része börtönbe, más része külföldre,
 harmad része pozíciókba került.
 Bem ott áll változatlanul előre mutató ujjal,
 kihívó, biztos nyugalommal.
 Március tizenötödikén még felkeresik
 a mindenkori tiltakozók,
 a hagyományos tüntetők,
 akik lassan már egy kis tilalomért tüntetnek,
 mert izgalom nélkül nem fújja a szél lobogóikat.
 Aki magyar, velünk tart, kiabálják ismét,
 és velük tartanak a magyarok, a rendőrök,
 a fotóriporterek, a híradósok, a bőrfejük,
 a punkok, a külföldi turisták,
 és az átlag bámész járókelők.
 Engem érdekelnek a tüntetések,
 mert elementáris mozgásában mutatják
 azt a népet, amelyhez tartozom.
 Voltam a Hősök terén,
 a csendes és megregulázott demonstráción
 a halálra ítélt erdélyi falvakért.
 Nem tudom, mit mond neked Erdély,
 ez a történelmi földdarab,
 van, volt-e érzelmi, kulturális kötődésed hozzá?
 Átélted-e (itthon bizonyára nem)
 a kisebbségi lét, a másság megaláztatásait.
 Voltál-e leszorított és kitaszított,
 a gyanú fojtóövében tartott,
 fajban, nemzetben megalázott?
 Én (méghozzá itthon) átéltem ezt,
 és közös élmény húz minden
 kiközösített üldözöthöz.
 Te csak emigráns vagy,
 s a kevély gallusok bizonyára
 megérik rajtad a kelet-európai stigmát,
 de kulturált fölényel és udvarias tartózkodással
 adják tudtadra, hogy ők befogadnak, bár be nem fogadnak.
 C'est petite nuance.
 De legalább fehér bőrű vagy,
 gondolj a színészekre, akiknek
 ebben a századvégi nagy népvándorlásban
 még a gyűlölködést is el kell szenvedniük.
 Hányféle pecsétet nyom ránk az élet,
 mellyel kirekeszthetőségünk igazolható.

szeretettel:

Szeretlek szomorú

Ágnes

MON CHÉRI!

Már megint ez az íráskényszer.
Mert tudom, hogy várod. És én (el)várom, hogy várd.
Az egész életünk szüntelen várakozás,
túl akarunk lenni a jelenen,
és várandósak vagyunk a jövővel.
Feszülten várakozunk, és felkészülünk
a holnap befogadására, a holnap megmászására,
a holnap leterítésére.
Vársz és nézed a postaszekrényt?
A fehér boríték híradás egy másik bolygóról
egy másik bioszféráról,
az emberi lélek rejtett zónái felől.
Hangadás. Üzenet a borítékpalackban.
Jelek a betűk impulzusrendszerében.
Betűk azon a nyelven, amelyiken megszólaltál.
Kézfogás. A vagy és vagyok bizonyossága.
A szeretet szabad és játékos kiáramlása.
Ugye érzed?
Mára ennyit.

Aggie

KEDVES JÚLIUSOM!

A július a te hónapod.
Melyik hónapban születted? Hiszel az asztrológiában?
Az állatövek meghatározó szerepében?
Babonás vagy? Rigolyás vagy?
Szoktál bal lábbal felkelni?
Hogy mondják ezt franciául?
Mi a kedvenc ételed? Nekem a fagylalt.
De csak nyáron. Júliusban, amikor perzsel a nap,
és az ember elűz magától mindent,
ami nehéz és elgondolkodtató.
Fagylaltot nyalogatni a vízparton
kék-fehér (vagy piros-fehér) napernyő-gomba alatt.
Franciául is gombának hívják? Champignon?
Szeretem a nyarat, mert színes, puha és odaadó.
Van benne valami a teljesség önccsalásából,
a beteljesülés mámorából.
A nyár a természet orgazmusa.
Nyáron meghalni a legszebb és legfájdalmasabb.
Nyáron nevet az ég, és jókedvű, elégedett az Isten.
Azt hiszi, gyönyörű világot alkotott.
Igaza van! Vidám vagyok és szeretlek:

KEDVES, JÓ ZSÜL!

Köszönöm az őszinte, bizalmas levelet,
 Így csak annak gyónhat az ember,
 akinek nem látja az arcát. Talán nincs is arca, csak füle van.
 No és szíve. Mert egyébként kimehetnél
 a tengerpartra, és elmondhatnád a víznek és a köveknek.
 Bizonyára meghallgatnának.
 Ámbár, lehet, hogy nekik is megvan a maguk baja.
 Egyszer azt írtad: csak a kontúrjaidat akarom ismerni,
 hogy kiszínezhesselek. Tehát a magad színére vágysz,
 de lehet, hogy fantomképet kapsz.
 Tulajdonképpen persze mindegy, nem kívánod tőlem,
 hogy hasonlítsak a te festményedhez.
 A fotóm se zavar, azt bátran torzíthatod és retusálhatod.
 A fénykép különben is, csak egy ismerős arcot idéz föl,
 az ismeretlenről kevésbé árulkodik.
 Nekem még fotóm sincs rólad. De bizonyára
 megismernélek.
 Arcod vonásai kirajzolódnak a sorok negatívjából.
 Leveledet beleteszem egy tálkába, és előhívlak.
 Mert köztudott, hogy le styl, c'est l'homme.
 És nemcsak belül, kívül is.
 Látom homlokod tengelyén a ráncot,
 szempillád rezdüléseit,
 tudom, hogyan fogsz kezet, milyen a járásod,
 hogyan nyitsz ajtót csöngetéskor,
 hogy kötöd meg a cipőfűződet,
 hogy kened a baguette-re a vajat.
 Amit írsz magadról, abba póz, is vegyülhet,
 ahogyan írod, az tisztán te vagy.
 Azt írod, félsz a haláltól.
 Elhiszem, én gyerekkorom óta félek tőle.
 Ügy jön utánam, mint a zsákos ember.
 Mégis, van egy titkos reményem: hátha elmarad.
 Annyi minden szűnik meg napjainkban,
 amiről azt hittük, örökérvényű.
 Nagyon szeretnék örökké élni,
 a non omnis moriar művészi önáltatása nem elég,
 félig, negyedig sem akarok meghalni.
 Művekben élni kevés és sok is,
 a létezés konkrét örömére és garanciájára vágyom.
 Lefekvéskor, akárcsak te is,
 úgy érzem, ízelítőt veszek a halálból,
 a másleltől, az önfeladásból.
 Elalvás előtt mindig elüldözzük a csónakot,

és reggel tapogatózva kecmergünk vissza a partra.
Észrevetted, milyen párhuzamosan élünk együtt a halállal?
Hogyan hal meg percenként valami bennünk,
és hogyan születik valami új ?
Csak állandó megújulással lehet élni,
tehát csak állandó halállal.
Ne félj, a világ fogva tart,
nem tudsz kiszállni belőle,
nem tudsz nem megmaradni.
Régi önmagunktól úgyis elidegenedünk idővel,
nem a régi ifjúságot kell megőrizni,
hanem a megújulót kihasználni.
Lám, te is menekülsz régi magadtól,
félsz, hogy a helyszínen szembetalálkoznál vele,
pedig ő már régen elment onnan.
Ne sajnáld, bevonult az idő archívumába,
szeresd azt, aki helyette jött.
Talán van olyan szeretetre méltó.
Azt írod, mind gyakrabban gondolsz Anyádra,
szép, fekete asszony volt,
és úgy halt meg, hogy mondani akart valamit.
Felült, rád nézett, ajka megnyílt,
erőlködött, majd visszahanyatlott.
Vajon, mit mondott volna? – kérded tőlem.
Zsül, drágám, azt mondta volna, amit én:
ne félj a haláltól, csak ijesztgetnek vele.
Az élet megannyi félbeszakadt mondat,
kérdő- és hiányjel.
Ne fáradj el élni. Érdemes.

Ágnes

LEGKEDVESEBB!

Félted a lelkem a rátelepedő nyomástól,
a verseim sötét képeitől, fekete metaforáitól,
és az élet örömei felé invitálsz. Most te.
Lám, még téged is becsap a költészet?
Azt hiszed, csak keserű ember írhat keserű sorokat?
Nem. Hiába vall minden mű vissza alkotójára – nem azonos vele
Gondolj a mogorva humoristákra,
és a kedélyes, pesszimista bölcselkedőkre,
vagy Shakespeare-re, aki egy időben írt
tündérvjátékot és tragédiát.
Ugyanazon ember színe-fonákja ez,
és mennyivel jobb a sötétség fantomképeivel vívni,
és ezáltal megszabadulni tőlük,

mintsem a gonoszt magunkban hordani.
Csak kiegyensúlyozottan lehet végiglépdelni a kötélén,
mely a halálos mélység fölött feszül.

Persze, értem én, mire gondolsz. Nem véletlen,
ki mit lát meg a világból, kinek kell
megbirkóznia saját rém- és árnyképeivel.
Hát igen, hiába vagyok derűs, vidám, nyugodt és
életszerető,
a felszín alatt szüntelenül vívok a sárkánnyal.
Mert a sárkány létezik. És 77 feje van.
Sötét mocsárvidék a múltam, kékes gőzölgés a jövőm,
talán csak a jelen szép és élvezhető, dehát ez kámfor
illanású.
Milyen boldogan rögzíteném és tartósítanám!
Most, amikor már megtanultam,
hogyan az időt gerezdjeire kell bontani, mint a gyümölcsöt,
hogyan nincs teljesebb, készebb, egészebb forma a jelennél.
Egy perc csodája sűrítget egy egész életét.
Dehát szép-e az élet, Jules?
„Az élet szép, tenéked magyarázom?” –
mondta Heltai, a drága joviális,
persze, lehet, hogy csak a halálhoz viszonyítva szép,
mert a halál nem minősíthető.
Ne félts hát: az iszonyat
megöli az embert, de megtermékenyíti a művészetet.
Helyesebben: félts!
Jól esik, ha féltesz.
Jól esik, mint lázas homloknak a hűvös, drága kéz.

Á.

GIULIO MIO!

Ne bánts! Nem lettem hűtlen. Amíg posta jár
Budapest és Romainville között, én írok neked.
Csak hát mindig vannak kieső időszakok,
az események sodrása olykor hosszabb időre elszakít tőled.
Az élet, mon ami, ez a rongyos élet, néha édes, mint a méz,
néha odvas, mint a dió, legtöbbször a kettő együtt.
Mátrafüred. Őszi, arany ragyogás,
sárga, zöld, rőt lombok közt járjuk a hegyoldalt.
A táj szelíden méltóságteljes,
a tölgyek levelei szélükön sérültek (környezeti ártalom),
a bokrok közül kipiroslik egy-egy érett csipkebogyószem,
potyognak a makkok, melyek makkegészségesek.
Az erdőből kijövet, a szemközti ház
frissen meszelt falán végigömlik a napfény.
Il y a trop de soleil!

Micsoda piktúra, Jules! És a levegő!
 Igazi, békebeli, szénmonoxid és kipufogógáz nélküli,
 színe, íze, aromája van!
 Lakótelephez szokott kiskutyáim szinte szökdelnek,
 és vígan ugatnak vissza a helybéli ebeknek.
 A táj itt mindig szép, de nem mindig ilyen idilli,
 mert belopakodnak az események.
 Egy hópuha karácsonykor az itteni televízión
 néztük végig a romániai forradalmat.
 Folytatásos történelmi krimi fő műsoridőben.
 Ez is milyen gyönyörűen indult, mint a szűz hóesés!
 Nagy, testvéri összeborulás,
 diadalmámor, V-betűs ujjak.
 Rátapadunk a tévére. Esszük a vajjas kenyeret,
 és figyeljük az ujjongó tömeget.
 A conducator még él, de már nem sokáig.
 Ezt is mutatja a tévé.
 Mit szóltak volna a hajdani trikotózók a Gréve téren,
 akik kiültek egy kis guillotine-nézőre,
 és megsaccolták mennyi idő alatt
 potyog egy fej a kosárába,
 ha mindezt otthon, színes tévéről élvezhetik.
 Bezzeg ma, házhoz szállítják a históriát.
 A Ceausescu-házaspár kihallgatása
 és kivégzése nem látványos.
 Két fázós, sápadt öregember télikabátban.
 Lady Macbeth és férje. Shakespeare-i tragédia lenne,
 ha jobban lenne rendezve. De csapnivalóan van.
 És rossz a szöveg, rossz a dramaturgia.
 A néző nem érez elégtételt,
 nem érez semmit, csak utálkozást.
 Később ugyanez az élmény, csak mert távolabb játszódik,
 gyengébb fokozatban. Öböl-háború.
 A képernyőn szakemberek elemzik, mi történik.
 Bevillanó CNN-adások.
 Égő olajkutak, a parton dermedt kormorán.
 Rakétabecsapódás, füstgomoly, közben mosópor reklám,
 újabb szakviták, szétroncsolt holttest,
 a jól fésült Bush beszél,
 Szaddám Husszein imádkozik a szőnyegen,
 és kéri Allahtól az atomfegyvereket.
 Jules, olyan szépen kezdtem,
 hogy a Mátrába beszökött az ősz,
 és lám, eljutottam az Öböl-háborúig.
 Miért borul be mindig fölöttünk az ég?
 Olyan jó, hogy szeretsz, vársz,
 hiányolsz, számontartasz,
 úgy kell ebben az ellenséges világban
 egy békés, drága, messzi jóbarát.

Aggie

MON AMI, MON CHÉRI,

mon Dieu, micsoda

idő van!

Nyálkás, zúzmarás, ködös, szmogos, depressziós városi idő.

Ment ilyen csak városban van, ahol a nyirok
rátelepszik az amúgy is szürke, málladozó,
sivár házakra, a borotvált fejű lakótelepi tömbökre,
a pózna-csupaszágú fákra,
a behorpadt és felbontott úttestekre.

Falun ilyenkor sár van és eső, a hegyekben hódara,
de minden természetes, minden él, lélegzik,
legföljebb egyszínűbben és bágyadtabban.

Még nem ropog a tél, már nem fénylik az ősz,
csendes műszakváltás van a natúrában.

Rosszkedvű a város, a villamoson egymáshoz nyomulnak
a nedves kabátok, a lábak között csöpög
az összecsucott ernyő, az emberek orrot fújnak,
és úgy érzik, hogy mindenből elégük van.

Múltkor a bretagne-i őszi írtál Bégard-ból.

Elküldted a zord szikla képét is,
ahol ültél, és nézted a felcsapódó fehér habokat.

Lám, a sziklák a maguk rendezetlenségében
– legalábbis a kép alapján – mégis valami
biztos, építészeti kompozíciót sejtetnek.

Azt az érzést erősítik, hogy a természetben
semmi sincs véletlenül.

Egy ember ül a sziklán, hangya a falon.

De nem önmaga kicsiségét érzi,
hanem a környezet lenyűgöző hatalmát.

A beletartozást a szerves egészbe.

Az eggyélényegülést, az abszolútumot.

És innen jut eszébe a halál és a szerelem.

Csodálatos lehet egy sziklán szeretkezni!

Akár esőben, szélben, őszben, mellőzve minden romantikát.

Legalábbis annak vélt kellékeit.

A sziklák a szentélybe vezetnek,

titkok, sejtések, borzongások ösztön-lepte homályába,
ahonnan az ember megindul egy parányi fényforrás felé.

Kint bazalt sima hidegség,

bent, legbelül fuvallatos forróság.

Az eredet misztériumjátéka. A megkövült eredeté.

Két test úgy szorul egymáshoz, mint a sziklák.

Fenségesek és esendők, múlandóak és örökkévalók.

Ennyit a bretagne-i képről,

no meg a lucskos, vírustenyésztő, pesti őszutóról.

C'est à prendre ou à laisser.

Ez van, ezt kell szeretni, mondják a pesti flaszteren.

De hidd el, ennek a nedves, penészes párának
is megvan a maga sajátos bája.
Nem olyan csicsás, mint a tavasz,
nem olyan szikár, mint a tél,
gomolygó, alakuló, bús és nyugtalan, akár az élet.
Szeretlek, mint mindig
minden időben – időtlenül.

Ágnes

GYUSZIKÁM, KEDVESEM!

November vége

felé,
amikor köd szitál az ónszürke égből,
évről évre elfog valami nyomasztó emlékezés.
Inkább hangulati, semmint konkrét.
A háború még tart, végnapjait, véghónapjait éli,
a falakon málló plakátok, az eső eláztatta
a felkoncoltatik dörgedelmeit.
A sarki rövidáru bolt kirakatában a Nemzetvezető arcképe
(hány arckép kerül még ugyanebbe a kirakatba?),
a Mussolini téren a Schmoll-paszta reklám alatt
katonai teherautó vesztegel.
Az utcán csak árja járókelők
(zsidók a gettóban vagy elbújtatva a házak mélyiben).
Mi megyünk csillag nélkül a védett házból
egyik búvóhelyről a másikba.
Szeretnék bámészkodni, de nem lehet.
Senki nem figyel ránk, Anyám mégis szorítja a kezem,
nevelőapám egy lépéssel előttünk, feltúrt gallérral,
arcába húzott kalappal. (Most lopja életét Kanizsa,
Rozgonyi).
Idegen városban járunk. Ezt a Pestet nem ismerem,
itt talán nem is magyarul beszélnek.
Ha egyáltalán beszélnek valahogy.
Kérdezni sem szabad. Mit is lehetne?
Csöpög az eső, nedves az aszfalt, szürke az ég.
Egy ház előtt megállunk. Teréz krt 7.
Boltíves kapualj, szögletes udvar, beton kövezet,
körfolyosó.
Nevelőapám előremegy, beszél valakivel,
az a negyedik emeletre mutat, felmegyünk.
Nagy lakás, rengeteg ember, a földön matracok,
a folyosón bámész gyerekek. Német ház.
A németek zsidókat dolgoztatnak, és ennek fejében,
no meg a tarifa szerinti készpénzért
megvédik őket a nyilasoktól. Nem értem.

Ezek a németek nem ugyanazok a németek?
 Állítólag a házat aláaknázták,
 de ezt csak később hallom, lent a pincében.
 A pince sötét, tekervényes labirintus.
 Olyan, mint az Angol Parkban a szellemvasút pályája.
 Doh- és viasz-szag, keskeny fapadok, hordóban víz,
 a falnál vöröskeresztes mentőláda. Imbolygó, pisla
 mécsesláng mögött sápadt arcok, fürkésző szemek.
 Kintről német vezényszavak.
 A Zeneakadémia tetejéről légelhárító bőfög.
 Nagy messziről ágyúszó. A sarokban, a pokróc alól
 az angol rádió híreinek Beethoven-koppanásai:
 pa-pa-pa-pam, pa-pa-pa-pam. Rázkódik a ház.
 Gyereksírás, imádkozás, kekszropogtatás.
 Az eldugult vécé a kanyarban jobb felől,
 a sötétben valami puha surranás.
 A foghíjas csigalépcső a szabadba vezet.
 Egy-egy slukkra felmerészkednek a férfiak.
 Nézik az eget, nézik a repülőket.
 Valahol villámlik, utána kesernyés füstszag.
 A pincebejárat előtt katona-holttest.
 Sárga arccal, felfelé néző szemmel, széttárt karokkal.
 A végső megadás.

Egy novemberi napon, immár
 harminc valahány év után, megálltam a Teréz krt 7.
 akkor Lenin krt 58. előtt.
 Néztem a kapualjban a butikok kirakatait:
 cipők, táskák, pulóverek, viliódzó neonreklám.
 Behunytam a szemem, hogy a jelen felcserélődjön a múlttal.
 A lépcsőházban balfelől volt a kantine,
 ott kaptunk, amíg kaptunk szárított zöldséget.
 Most divatüzlet. Beléptem a szögletes betonudvarra:
 itt vezényelt a német őrnagy,
 ide jöttek egy éjjel a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség
 katonái.
 Itt sorakoztatták a Duna partra vitt embereket.
 Itt feküdt a széttárt karú katona, ott a lótetem.
 És ez a csigalépcsős lejárati vitorla vitt az óvóhelyre.
 Megindultam. A kis vasajtó nyitva volt.
 Megcsapott a dohszag. Émelyegni kezdtem,
 de mentem lejjebb és beljebb. Belebotlottam egy
 kábeltekercsbe.
 Itt feküdtek Rosmanék, mögöttük a Ligeti házaspár.
 Jobbra volt az eldugult vécé.
 A szűk, sötét kanyarulatban megtorpantam.
 Félttem a patkányoktól és az emlékeimtől.
 A legsötétebb bugyorba, oda a szellőzőnyílás alá,
 ahol mi feküdtünk, és amelyik beomlott, nem mertem
 bemenni.
 Néztem a vastag boltíveket, nem imbolygott a mécses
 kanóca,

mégis, akár egy halottasházban járnék.
Olyan valóságosnak éreztem a helyszínt,
olyan kísértetiesnek, és mégis elevennek, hogy
beleizzadtam.

Álltam tehetetlenül, és mazochista módon
igyekeztem felidézni a részleteket.

Sötéten és fojtogatóan körémtekeredett a múlt.

Nem tudom, meddig tartott az alászállás,
de amikor megcsapott a kinti levegő,
és szemembe vágott a fény, megtántorodtam.

Jules, ez volt a teljes szembesülés,
a többi már objektív, kíváncsi szemlélődés.

Ezt a gyomorszáj szorító döbbenetét soha máskor nem
éreztem.

Felnéztem a negyedik emeleti lakásra, a folyosón tábla:
Tricotage. Megindultam fölfelé,

de már nem olyan öntudatlanul. Az ajtó nyitva volt,
az előszobában eladó pult, körös-körül
pulóverek, sálak, kesztyűk, sapkák.

A pult mögött elegáns asszony, nyakában dupla gyöngysor.
Természetesen kötött ruhát viselt.

Parancsol valamit? – kérdezte. A lakásra rá sem lehetett
ismerni.

Itt volt a hall, itt játszottunk a légóböröndökkel vonatosdit,
itt állítottak sorba bennünket nagyság szerint,
amikor a szüleinket igazoltatták.

Aki egy mukkot szól, lelövik, súgta a fülembe Helénke,
aki Varsóból jött, és tudta,
a katonák nem viccelnek, lönek.

Parancsol valamit? Igen, ezt kérem,
és rámutattam egy szürke-fehér csíkos pulóverre (ma is
megvan).

Fogtam a csomagot, és lebaktattam a lépcsőn.

Hiába akartam, már nem éreztem semmit.

A pincejelenet megismételhetetlen volt.

Mindezt azért írom, Jules,
mert ma egy újságcikkben olvastam, hogy
filmet akarnak forgatni a snagoviakról.

A „Nagy Imre és társai” nevezetű történelmi bűnper
még élő résztvevőiről, a snagovi luxusrabságról.

Elindult a forgatócsoport a romániai Snagovba,
gondolván, hogy ma már megtehetik,
felkeresték a részint ugyanolyan,
részint másmilyen (53 év) helyszínt,
és felállították a kamerát. Elzavarták őket.

(Gheorghiu-Dej és Ceausescu szelleme ott lebegett a tó
fölött).

De nem ezért írom. Hanem mert
a filmesekkel együtt elment

Vásárhelyi Miklós egykori Snagov-fogoly és felesége is,
hogy megidézzék a múltat.

Egy ladikon afféle ellen-Charonként
visszaeveztek a halál birodalmába,
legalábbis az előcsarnokába.
Keresték a kastélyt (több kastély is van, nem könnyű
megtalálni),
a tóra néző ablakot, régi szobájuk ablakát,
a görögkeleti templom tornyát,
a hegyek övezte királyi rezidenciát,
ahonnan az út sokuk számára a börtönbe
vagy a siralomházba vezetett.
A cikket fénykép illusztrálja: a Vásárhelyi-házaspár
a ladikon, a tó közepéről visszanez.
Arcukon a felidézett múlt réveteg döbbeneté.
A volt és a van egymásba játsása. A szembesülés.
Ugyanazt érezték, mint én a légópincében.
Lehet-e szembetalálkozni régi önmagunkkal,
lehet-e visszamenni térben és időben?
Minden ugyanaz: a tó, a fák, a levegő,
a ház, a lépcső, a korlát,
minden kellék a helyén van,
és ott vannak ők szemben az operatőrrel,
aki filmre veszi a valóságot.
Vagy talán akkor filmezték?
Az volt a játék és ez a valóság?
Hol van az akkori operatőr?
És hol van az akkori börtönudvar?
Mikor lesz a valóságból film,
és a filmből valóság?
Egyáltalán, van valami különbség?
Volt légópince a Teréz körúton?
Volt fényűző fogság Snagovban?
Cela est bientôt dit!
Jelen, múlt, jövő egymásba csúszó síkjait
mesterségesen szét nem feszítheted.
Jules, írhatok-e neked a múltból,
amikor az nem is létezik?

Ágnes

KEDVES GYULÓKÁM!

„Budapest az egyetlen
város
amelyikhez igazán közöm van” – írod. Szép mondat, bár
kicsit
fellelengzős, és talán nem is egészen igaz.
Feltehetően ma Romainville-hez is közöd van,
és közöd volt mindazokhoz a városokhoz, amelyekben

laktál.

„Köz” nélkül nem is lehet élni bennük.

Persze, Pest az ifjúságod városa, és ez megkülönböztetett rangra emeli.

A gyerekkori játszóterek, iskolaudvarok,
az egyetem padsorai, az első találkák sötét parkjai,
a kávéházak, cukrászdák, sörözők,
színházak és mozik másutt fellelhetetlenek.

De Pest nem csak személyes emlékeid városa,
egész kultúrad meghatározó színhelye is,
hiszen összefonódott benned Krúdyval, Kosztolányival,
József Attilával, Füst Milánnal és Mándyval is.

Azért csak a költőket és írókat említem, mert ők
röghöz kötöttek. Egy író elpusztul az átültetéskor.

Nem csak az anyanyelv, hanem az anyaföld, az anyatáj,
az anyakörnyezet hiánya miatt.

Sans racine il n'y a méme pas de Racine.

Nagyon kevés író menti át magát az emigrációban.

Lásd, még Márai is alig. Ami maradandó,
azt szülőhazájában írta. A többi csak manír és nosztalgia.
Zene-, tánc- és képzőművész, kivált tudós, kutató
vagy egyéb szakember hazáról hazára járhat,
csak a betűvető földjének rabja.

A hírhedett zenésze vagy hírhedett üzletembere a világnak
bátran visszatérhet, az óhaza büszkén öleli keblére
a tőle függetlenül nagyra nőtt fiát.

Az író nem nő nagyra, összetöporodik.

És itthon? Itthon hallgathat vagy börtönben ülhet,
ha úgy hozza a helyzet, de ettől írhat remekműveket.

Itthon az író dühöng, kesereg,

kuncsorog, pitizik, kunyerál,

ki- vagy megalkuszik, esetleg mennybe megy,

díjazzák, futtatják, kizárják, bezárják,

leköpi, imádják, de ha papír és toll van előtte, írhat.

Nélkülözve, mellözve, támadva, hamisítva még író marad,
de ha idegenben udvariasan megkérdik tőle:

what do you want to say? – akkor meghal, nincs többé.

Milyen tragédia ez, Zsül! Hiszen magyarul írni olyan,
mintha oszétül vagy gagaúzul írnánk.

Ki érti ezt a nyelvet a szűk törzsi közösségen kívül?

Hiszen még Petőfi is lefordíthatatlan,
akárhány nyelvre fordították is. Téged idézlek:

„A Nemzeti dalt próbálom kitekerni” franciára,
erre a ritmustalan, merev nyelvre (Zsül, ez nem igaz!):

Debout, Magyar,

La patrie t'appelle!

Rémes. Hív vagy megnevez a haza, ki tudja... „Felállni
vagy

talpraugrani?” – keseregsz.

Jules, drágám, a műfordítás csodákra

képes,

avatott kéz másik hegedűn is megtalálja
ugyanazt a húrt, de persze istenkísértés.
A vers-transzplantációt többnyire kilöki
az anyanyelv immunrendszere.
A vers átmenthető, ha sűrített zene
vagy sűrített filozófia.
De akkor mi benne a költészet?

Agnès

MON AMOUR!

Tulajdonképpen múltkor a városról
akartam írni, és beleragadtam a költészetbe.
A városról, a városunkról, Pestről, Budáról,
Pest-Budáról, Budapestről. Azt kéred,
küldjék képet és térképet róla.
Nos, hát neked sem „térkép e táj”,
amellett is azóta az utcaneveket jórészt visszakeresztelték.
A história gyorsabb, mint a kartográfia.
Mi most mindent visszaváltoztatunk.
Szerintem, ilyen szó nincs is,
változtatni nem lehet vissza, csak előre.
Az utcasarkokon kétféle tábla: Lenin áthúzva,
alatta Erzsébet, Május i. út áthúzva,
alatta Hermina (az út marad).
Nagypapa és ükpapa, ha feltámadna, kiismerné magát.
Legfeljebb a Stefánián nem gumirádlis gördül,
ám, ha tovább nő a benzin ára
még utazhatunk lóvasúton és az, omnibusz tetején is.
Csakhogy Pestet nem lehet visszamillenniumizálni.
A századok kulisszái nem tologathatók át.
Pesten ma nincs jómódú polgár és füttyös inasgyerek,
korzózó dáma, zsakettes arslán,
pocakos bankár és sokszoknyás cseléd.
Helyesebben: mindebből van valami.
Újgazdagok és újszegények.
Az utcán (nem a Váci utcán, Váci utcán)
fáradt, rosszkedvű tömeg tülekszik
vagy sántikál és vonszolódik fűzős, félretaposott cipőben
a sok gyűrt arcú öreg.
A fiatalok, mint mindenütt, hangosak,
csókolóznak a metrolépcsőn le s fel,
övék a jelen, melyet majd visszasírnak,
ha ők írják a memoárokat.
A körút: nyüzsgő bazárkép,
az utcákon nyugati bővlik csempész kacatja.
Szánalmas, cicomás szegénység.

Küldjék neked képeslapot a kivilágított Láncúidról?
 vagy a Dobozi utcai Lordok házáról,
 a nyomor éjjeli és nappali menedékhelyéről?
 Küldjék lapot a körpanorámás Halászbástyáról?
 Vagy a pályaudvarok csarnokában alvó hajléktalanokról?
 Küldjék az ékes Parlamentről, melynek tornyán
 sem lófarok, sem félhold, sem kétfejű sas, sem vörös
 csillag?
 Vagy a Parlament belsejéről, ahol a gótíves boltozat alatt
 szakállas, csokornyakkendős urak
 pocskondiázzák egymást odvas, alpári indulattal?
 Azt mondd: naturellement, c'est partout ainsi.
 Mindenütt van fény- és árnyoldal,
 az utazási irodák prospektusain
 nem hívogató nyomortanyák szerepelnek,
 hanem mosoly, kellem, szépség, ragyogás.
 Lehet. Senki nem tárja ki fekélyeit,
 de egy ország képéhez hozzátartoznak ezek is.
 Te még emlékszel az ingyenkonyhás Róbert bácsira.
 A szegénységet pocakos, kötényes alakjával azonosítottuk,
 ott áll a kondér mögött, és méri a rántott levest
 az elécsosszanó, fogatlan öregek pléhcsajkjába.
 Ez volt a múlt – mutatták, és lám ez lett a jelen.
 Legalábbis a jelen egy részlete.
 Persze, küldhetek képet a Hilton szálló Casinójáról is,
 de ilyet látsz eleget.
 Ám látsz-e román, cigány, arab, török,
 lengyel, magyar toprongyos fiúkat hajnal tájt
 a Moszkva (néhai – meglehet jövődöbeli – Széli Kálmán)
 téri
 emberpiacon, ahol az olcsó munkaerőt úgy vásárolják,
 mint hajdan a kupecék a kiérdemesült lovakat.
 Tudom, vendégmunkásnak lenni mindenütt gyalázat,
 a művelt Nyugat sem emberségesebb. On s'en fout.
 Mégis, e kiszolgáltatott nincstelenségben
 az úrhatnám dölyftől továbbalázva
 van valami keleti provincializmus.
 És ha végigmegy a József körúton,
 itt nem sóhóbeli sexy-girlök vagy koppenhágai kirakatbabák
 luxus pornói hívogatnak,
 hanem szakadt, kócos kifestett gyermeklányok
 vagy kopott, vén kurvák riszálják fáradt fenekük,
 s mögöttük boxerrel, gázsprével lesben áll az olcsó alvilág.
 Ez Kelet-Közép-Európa, Jules.
 Hol Kelet, hol Közép, néhol még Európa is.
 Kis kitépett földdarab Záhony és Hegyeshalom között.
 Elvetélt egy szocializmust,
 koraszült egy torz, csenevész kapitalizmust.
 Mert itt mindig mindenhez hiányoznak a feltételek.
 Itt az órákat hátraigazítják.
 Tehetséges nép – írod sztereotipikus jóindulattal,

mint egy vérbeli külföldi. Igazad van.
A tehetség bizonyítéka nem az, hogy a világ
tele van produktív magyarral,
hanem, hogy ami itt bármikor létrejött,
az valami ellenére jött létre.
Misztótfalusi nyomdájától a sugárzás elleni gyógyszerig.
Mert itt a bátrak kivándoroltak,
a még bátrabbak itthon maradtak.
Kodály sem csak azért maradt itt,
mert Amerikában nem gyűjthetett magyar népdalokat,
hanem mert erős volt a gravitáció.
És Bartók, Szentgyörgyi, Teller?
Lám, másik nézőpont. A tehetség eget kér,
és az a szűk, szürke, alacsony tető,
mi itt fölénk borul,
könnyen agyonnyomja a felmagasodót.

Jules, a te utadnak mi szabott irányt?

Csókolattal:
Agnès

ZSÜL, KEDVES ZSÜL!

A szovjet birodalom tündöklése és bukása
címmel – némi szándékolt plágiummal – már írja valaki
könyvét, történelmi monográfiáját
a Szovjetunió hetven évéről,
és benne Gorbacsov hét esztendejéről.
A főalak persze Sztálin, a grúz papnövendék,
aki elrugaskodott Istentől és embertől,
a maga diabolikus-jóságos Janus arcával
megteremtett és meghatározott egy korszakot.
Behatóbb elemzést kíván a mongol vágású
szemével messze tekintő Vlagyimir Iljics
nem mindennapi intellektusával.
Számos életrajzírója közül senkinek sem sikerülhetett
alakját a szovjet birodalom kialakulásának
és felbomlásának aspektusából vizsgálni.
Ma mégis Gorbacsovot búcsúztatjuk, aki élve halt meg,
elindított egy folyamatot, mely maga alá temette.
A Kreml hagymakupoláján most a vörös zászló helyett
az orosz trikolor lobog. Azok tüzték ki, akik az előbbit.
Leningrád vissza-szentpétervárosodott.
Már csak a trojkák hiányoznak a Nyevszkij proszpektről,
és Anyégin, kedves, jó barátom.
Helyette fázó, éhező tömeg.

Egy része pópát, cár atyuskát kíván,
másik rész dollárt, gyorssegélyt,
a harmadik bolsevista rendet.
Minden hatalmat (vissza) a szovjeteknek!
Mi lesz e sorsgyötörte néppel, melyet úgy tartottak
vodkával, maszlaggal, kancsukával, hogy hinni s félni kell?
Hová lett az Eszme, melyért százezrek
pokolra és a Gulágra mentek?
Hová lett a kommunizmus álma? Ki és mikor fogja valóra
váltani?
Zsül, te világpolgár lettél,
más-más hazákba „beházasodó” asszimiláns,
mindenütt otthonos és sehol sem patrióta,
mi a véleményed a nacionalizmusról?
Az elnyomottság egyentörvénye alól
kióvakodó nemzeti öntudatról.
A kettő persze nem ugyanaz,
legalábbis nem feltétlenül.
De mit kezd vele egy világméreteken gondolkodó,
szabad szellemiségű intellektuel ?
A világ egységesül, anakronisztikusnak tetszik
a kelet-európai törzsi viszálykodás?
Vagy elvész az, ki önmagát feladja,
és a pataknak éppúgy joga van csörgedezni,
mint az óceánnak elterülnie?
Zsül, nyakig vagyunk a történelemben.
A politika tektonikus mozgásai
megremegtetik a földet alattunk. Már hányadszor!
Szegény, szerencsétlen, kivérezett nemzetek,
csupaszok és védtelenek. Azt hiszik,
meg kell halniuk, ahhoz hogy megszülessenek.
De hát ez hazugság.
Egy régi, háborús híradó rossz kópiája!
Szétlőtt házfalak, hordagyak, menekültek,
kisírt szemű asszonyok, a romok közt rémült gyerekek.
Fiúk ujjakkal a gépfegyveren,
felröppenő madarak, szűkölő kutyák, a vízen úszó
dögtetem.
Polgárháború kistotálban.
Zsül, ugye szeretnél akkor is, ha bosnyák, szingaléz,
csecsen, kurd, etióp vagy pápua volnék?!
Magyar zsidó vagyok – ez se kevesebb.

Csók és Salut:
Aggie

DRÁGÁM, (TALÁN) SZERELMEM!

Mert minden olyan bizonytalan,
 olyan kétséges, olyan talán-os és talányos
 ebben a szétfolyó, széteső századvégben.
 Évvég, századvég, ezredvég,
 birodalomvég, diktatúravég, rendszervég,
 csupa végestelen vég. Nemsokára szilveszter,
 tehát új év, megújulások, fogadkozások,
 előjelek váltása, új eszmék érése a hó alatt.
 Ki hisz a hó megmaradásában? Pedig a hó is örök,
 mint minden, ami mozgó, puha, illanékony és ismétlődő.
 Hóesés. Karácsony. Obligát asszociáció: szeretet.
 Helyesebben: SZERETET.
 A magyarban nem egy szó a szerelemmel,
 mint ljubov, love és l'amour,
 mert hiszen pas la méme chose,
 mégha gyakran egybeesik is.
 Szerethető-e az, aki vagy ami nem szeretetreméltó?
 Ki és mi méltó a szeretette?
 Újból egy naptári év kidobva az ablakon,
 mint az elszáradt, lecsupaszított karácsonyfa.
 Csakhogy az évek széttéphetetlenek, kidobhatatlanok.
 Belénkmaródtak, ránkmeszesedtek.
 Az éveket nem lehet elhasználni, és tűzbe vetni.
 Most hányan próbálják! Meg akarnak szabadulni
 önmaguktól.
 Dehát cipeljük önmagunkat, mint ama kisdéd
 cipelte később a keresztfát.
 Mi lett a karácsonyi Jézus Krisztusból?
 Ajándékot hozó Jézuska, a családi meghittség
 elcukrosított, gyantaszagú jelképe.
 Öncsaló, naiv, egy estére hitelesített és szentesített,
 szenteskedésített, gyertyafény-életű ábrándkép.
 Szeretet. Egy percre megállnak a fegyverek Jugoszláviában,
 az egymást ölök és pokolra kívánók egy pillanatig
 jószágosak, megbocsátok és szeretik egymást.
 Közben a vér síkossá válik a fagyban,
 a szobákban ledől a karácsonyfa,
 a falakon golyó ütötte omladék tátong,
 a menekültek végigjárják a maguk Golgotáját.
 Szegény katonák, akiket ölni hajszolnak,
 holott élni és szeretni akarnának.
 Szilánkokra hasadnak az országok, dőlnek a falak,
 a hitek, az álhitek, a mentsvárok,
 megdől az emberi tartás.
 A jézuskák fegyvereket hoznak, rakétákat,
 gondosan – és szeretettel – kikísérletezett vegyi mérgeket.
 Karácsony. Az angyal a mennyből nem tud leszállni.
 Nem nyílik az ejtőernyője. Pásztorok, pásztorok ...
 a nép éhes, és nem tudja összeterelni az elbitangolt nyáját.
 Ki megy sietve Betlehembe? Fényképezőgépes turisták.
 A kisdéd csipkerózsika-álmát alussza az jászolban,

Mária örül, hogy eltiltották az abortusztól.
A világot nem érdemes megváltani.
A megváltás bizonytalan időre szünetel.
Ebben a században nem jegyezték egyetlen Messiást sem.
Pedig ez a század sem volt sem jobb, sem rosszabb a
többinél.
Talán fordulatosabb. Az ördög technikásabb lett.
Csizmát húzott a patáira és kucsmát a szarvaira.
Quelle idée diabolique!
Közben elfogy a nyersanyag, a pokol sem fűthető.
Ez a bolygó lakhatatlanná vált.
A többről még ennyit sem tudunk.
Karácsony, béke, szeretet.
A disznóölő kés a konyhaasztalban.
Majd újév után elővesszük. Addig a malac is velünk énekel.
Halleluja, békesség a jóakaraté embereknek.
Az emberek többnyire mindig jót akarnak.
Vajon a mennyországba vezető út
mivel van kikövezve?
A kivágott fenyőfák halotti halomban hevernek a piacokon.
Akár a hentesnél a levágott malacfejek.
Ki hallja kolbászzevés közben a malacvisítást?
Szép, kellemes karácsonyi ünnepeket!
Szeressük egymást olthatatlanul!
Drága Zsül, bocsáss meg ezért az antiáhítatért,
pedig nem is vagyok olyan profán, mint gondolod,
csak hát oly nagy a különbség
igék és tettek, vágyak és valóság,
malaszt és ballaszt között.
Szeretlek karácsonyi szeretettel,
tenyeremből etetlek friss beigli morzsával,
hiszek szíved ünnepi muzsikájában,
és küldöm e fázós ország megmaradt melegségét.

Ágnes

MONSIGNORE!

Ön felettébb igazságtalan velem,
és állandóan korhol, amiért nem jelentem meg
előbb az életében. Dehát csillagképünkben
ez vagyon megírva, és mi e törvénynek engedelmeskedünk.
Egyébként, ne higgye, hogy túl sokat veszített velem.
Más így, a légiposta papírjából kirajzolódó,
távoli, eszményesített nőalak, és milyen más
a hús-vér valóság. Cela se comprend.
Drágám, Ön megfáradt, csalódott, magányos,
amikor este a négy fal közé szorítva

elzárja a tévét, rádiót, lemezjátszót,
 megissza a teáját (whisky, konyakot, gint, ásványvizet),
 és magára tör az egyedüllét, a társtalanság
 (noha vannak barátok, barátnők),
 jól esne szót váltani valakivel az anyanyelven,
 és azt mondani: későre jár, le kéne feküdni, drágám.
 Ilyenkor előveszi a levélpapírt és ír szép-sóhajos
 vagy pajzán-kedves vagy okos-művelt gondolatokat
 elgallosodott magyarsággal, de belül ízig-vérig pestiesen,
 és maga elé képzel egy barna hajú, lágy tekintetű nőt,
 aki átöleli, arcát arcához simítja és... no nem folytatom.
 A szerelem így, mint a fel nem bontott konzerv
 nagyon sokáig (a szavatosság lejártáig) eltartható.
 Hogy élvezhető-e? Nos, a puding és a szerelem próbája ...,
 de lehet, hogy egyben halála is.
 Minden esetre csalódás ellen
 a szerelem legjobb pár poste aérienne.
 Egyébként, ne hidd, hogy gúnyolódok,
 a magány szörnyen rossz lehet.
 Még sosem éreztem, mert mindig állt valaki mellettem,
 s így inkább megbecsültem
 függetlenségem zálogát, munkám feltételét,
 az alkotó magányt.
 De számúzóttan számkivetve,
 idegenben idegenül (még annyi év után is),
 tudom, csontkézzel fojtogat a magány.
 Nem segít sem emlék, sem varázslat.
 Sem egy valahai asszony (aki elhagyott vagy akit elhagyta)
 vagy akivel elhagyta egymást) képe az ezüst keretben,
 sem fotók szerte a nagyvilágból,
 egy-egy kedves, ki tudja, ki volt, régi arc,
 keser-édes flörtök aprócska képei,
 sem egy ismeretlen, szinte árnyfotó arról,
 aki nem is él talán, csak néha ír neked.

Jó éjt, Édes úr, ne félj,
 megértelek.

Á.

JULES, MON CHÉRI, JULES!

Mi mindenről árulkodik a hang!
 Még így a membránon keresztül is.
 Mintha a sarki fülkéből telefonáltál volna,
 hogy erre jártam, felugrom, ha éppen otthon vagytok.
 Igazad van, levelek helyett hangkazettát kellene küldenünk.
 Hangod hallatán egyszeriben megszűnt
 az absztrahált papír-kapcsolat,

a testetlenség, a távoliség. Örülök, hogy felhívtál!
A hangod fiatal és jókedvű,
csak egy picit nazális lejtés,
egy picit idegenszerű r-ropogtatás (nem raccsolás)
jelzi a kint töltött éveket, a gall prozodiát.
Félénkség és elszántság,
könnyedség és fegyelmezettség,
tartózkodás és felforrósodás, mindez benne rezgeti,
binnen vibrált ebben a néhány perces beszélgetésben.
No és egy látszatra mellékesen odavetett mondat
kérdő- vagy felkiáltójellel?
„Lehet, hogy hamarabb, mint gondolnánk,
közelebből foglak hallani.”
Vagyis?
Hát igen, más a beszéd, más az írás.
Bár, ki tudja, nem becsülöm-e alá a rögzített gondolat,
a scripta manent mélységét és megbízhatóságát.
Szeretlek – írom, de látod, ki nem mondanám.
Ki nem mondanám?

Ágnes

Készült 500 példányban

**Ez a
23
példány**

**ISBN 963 400 760 0
ISSN 0866-4420**

Felelős kiadó a szerző

Felelős szerkesztő Tabák András

**920130 Tótfalusi Tannyomda, Budapest
Felelős vezető Béres György mb. Igazgató**

Terjeszti a Könyvtárellátó Vállalat

**Megvásárolható a V. Honvéd u. j., V. Mérleg u. 6.,
VI. Andrásy út 16., VI. Andrásy út 45.,
VII. Rákóczi út 14-16., XIII. Szent István krt. 26.,
XIII. Váci út 19. szám alatti könyvesboltokban.**

